

Vol 9 (2008)

γενήθησθαι. μνηύεται οὖν ὁ δὲ μεταίχμιον τῆς τινων καὶ ἀκο-
λούθων περὶ μὲν τῶν Ἑρμῶν οὐδέν, ἄλλων δὲ ἀγαλμάτων
περικλυτὰ ἐκείνων ἀποδομένην ὑπὸ τοῦ ἀρχαίου ἀγαστοῦ καὶ
οἴνου γεγενημένην εἰς τὴν πόλιν ἀνακαταστήσαντες ποιεῖται ἐν
οἰκλαῖς ἐφ' ὅτρυνε. ὧν καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην ἐπηγιώνωτο. καὶ
αὐτὰ ὑπολαμβάνουντες οἱ μάλιστα τῷ Ἀλκιβιάδῃ ἀχθόμενοι
ἐμποδῶν ὄντι σφίσι μὴ αὐτοῖς τοῦ δήμου βεβαίως προσεστάναι,
καὶ νομίσαντες, εἰ αὐτὸν ἐξελάσειαν, πρῶτοι ἂν εἶναι, ἐμεγά-
λυνον καὶ ἐξούσιον ἐπὶ δήμου καταλύσει τά τε μυστικὰ καὶ
ἡ τῶν Ἑρμῶν περιεκμήρια. εἰς αὐτῶν ὅτι οὐ
μετ' ἐκεῖνον ἐπράχθη, ἐπιλέγοντες τεκμήρια τὴν ἄλλην αὐτοῦ
ἐς τὰ ἐπιτηδεύματα οὐ δημοτικὴν παρανομίαν. ὁ δ' ἔν τε
τῷ παρόντι περὶ τῶν Ἑρμῶν ἀποδείξει καὶ ἐτοῖμος ἦν
πρὶν ἐκπλεῖν ἐκ τῆς πόλεως ἀναστρέψας μένος ἦν (ἤδη
γάρ καὶ τὰ τῆς παρασκευῆς ἐπεπόριστο), καὶ εἰ μὲν τούτων
τι εἵργαστο, δίκην δοῦναι, εἰ δ' ἀπολυθείη, ἄρχειν. καὶ
ἐπεμαρτύρητο μὴ ἀπόντος περὶ αὐτοῦ διαβολὰς ἀποδέχεσθαι,
ἀλλ' ἤδη ἀποκτείνειν, εἰ ἀπέθανεν, καὶ ὅτι σωφρονέστερον εἴη
μὴ μετὰ τοιαύτης αἰτίας, πρὶν διαγνωσίᾳ, πέμπειν αὐτὸν ἐπὶ
τοσοῦτόφ στρατεύματι. οἱ δ' ἔχθροι δεδιότες τό τε στράτευμα
μὴ εὗρουν ἔχρη, ἣν ἤδη ἀγωνίζονται, ὅ τε δήμος μὴ μαλα-
κίζεται θεραπεύων ὅτι δι' ἐκεῖνον οἷ τ' Ἀργείοι ζυνεστράτευον
καὶ τῶν Μαντινέων τίνες, ἀπέτρεπον καὶ ἀπέσπευδον, ἄλλους
ρήτορας ἐνιέντες οἱ ἕλκευον, μὲν πλείν αὐτὸν καὶ μὴ
κατασχεῖν τὴν ἀναγωγήν, ἐλθόντα δὲ κρῖνεσθαι ἐν ἡμέραις
ρήταις, βουλόμενοι ἐκ μέλζουσιν διαβολῆς, ἣν ἐμελλον ῥᾶον
αὐτοῦ ἀπόντος ποριεῖν, μετάπεμπτον κομισθέντα αὐτὸν ἀγω-
νίσασθαι. καὶ ἔδοξε πλείν τὸν Ἀλκιβιάδην.

Μετά δὲ ταῦτα θέρους μεσοῦντος ἤδη ἡ ἀναγωγή ἐγγίνεται

doi: [10.12681/tekmeria.219](https://doi.org/10.12681/tekmeria.219)

ΘΕΜΕΛΗΣ Π. Γ., & ΜΑΤΘΑΙΟΥ Α. Π. (2008). Συνθήκη Ἑλευθερναίων καὶ Ραυκίων. *Tekmeria*, 9, 209–216.
<https://doi.org/10.12681/tekmeria.219>

Συνθήκη Ἐλευθερναίων καὶ Ραυκίων

Στήλης ἐγχωρίου ἀσβεστολίθου με ἀέτωμα δύο τεμάχια (a , b) συναρμοζόμενα (εἰκ. 1)· τὸ a ἐλλιπὲς δεξιὰ, κάτω καὶ ἀριστερά. Τὸ ἀνώτερο τμήμα τῆς ἐνεπιγράφου ἐπιφανείας καὶ τὸ ἀέτωμα ἔχουν ἀποξεσθῇ, ἐνῶ καθ' ὅλον τὸ ὕψος τοῦ δεξιοῦ ἄκρου τοῦ θραύσματος ἔχει ἀποκοπῇ τμήμα· τὸ b εἶναι πανταχόθεν πλὴν τῆς ὀπισθίας πλευρᾶς ἐλλιπές. Τὸ πάχος καὶ τῶν δύο εἶναι ἀκέραιο.

Τὸ θραῦσμα a βρέθηκε τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 2001 στὴν νότια στοὰ τοῦ μεγάλου περιστυλίου τῆς Οἰκίας 1 τοῦ ἀνατολικοῦ τομέως τῆς ἀρχαίας Ἐλεύθερνας μέσα σὲ πλῆθος ἀπὸ πέτρες τῆς ἀνωδομῆς τῶν πλευρικῶν τοίχων. Τὸ θρ. b βρέθηκε τὸ 1999 στὴν ἐπίχωση τοῦ αἰθρίου τῆς παρακειμένης οἰκίας 2.

a . Ὑψ. (σωζ.) 0, 40 μ., πλ. (σωζ.) 0, 237 μ., πάχ. 0,081 μ.· b . Ὑψ. (σωζ.) 0, 124 μ., πλ. (σωζ.) 0, 093 μ., πάχ. 0,081 μ.

Ὑψος γραμμ. 0,01 μ., (Ο) 0,005. διάστ. 0,005 μ. Γιὰ τὴν γραφὴ τῶν γραμμάτων ἔχουν χαραχθῇ ὀριζόντιοι ὁδηγοί.

Μνεία: Π. Γ. Θέμελης, *Ἀρχαία Ἐλεύθερνα. Ἀνατολικὸς τομέας* (Ἀθήνα 2002) 15-16, πίν. 5. Παρουσίαση: Π. Γ. Θέμελης – Ἀ. Π. Ματθαίου, στὸν τόμο *Ἐλεύθερνα. Πόλη, Ἀκρόπολη, Νεκρόπολη*, Νικ. Χρ. Σταμπολίδης (ἐπιμ.), (Ἀθήνα 2004) 156.¹

Οἱ συγγραφεῖς τοῦ ἄρθρου εὐχαριστοῦν θερμῶς τοὺς φίλους Χ. Κριτζᾶ, Ἀ. Χανιώτη καὶ Γ. Τζιφόπουλο, διότι μετὰ τὴν παρατηρήσει τους συνεισέφεραν στὴν πληρέστερη παρουσίαση τῆς ἐπιγραφῆς.

1. Σχέδιο μετὰ ἀποκαταστάσεις παρέχει ὁ Π. Θέμελης, στὸν τόμο *Ἐλεύθερνα*, σελ. 50, εἰκ. 8.

Ειχ. 1. Ἡ συνθήκη Ἐλευθερναίων καὶ Ραυκίων.

Τελευταίο τέταρτο του 3ου αἰ. π.Χ.

a

 [- - - - -]ι Ἐλευ[θερναί - - - - -]
 [- - - - -]τ[άδε ὥμοσαν [ο]ἱ Ἐ[λευθερναῖοι]
 [τοῖς Ῥαυκίοις χοῖ Ῥ]αυκίοι τοῖς Ἐλευθερναί[οις] -c.3-
 [- - - - -]καὶ Ζῆνα Φιδάταν καὶ Ζῆνα Θεν[ά]-
 5 [ταν - - - - -]τάν Ἡ[ρ]αν καὶ τὸμ Ποτειδᾶ καὶ τὰ[ν]
 [- - - - -] καὶ Ἄρια καὶ Ἀφροδίταν καὶ Ἀθαν[αί]-
 [αν- - - - -]αν καὶ Ἀπέλλωνα τὸν Δελ[φί]νι-
 [ον - - - - -] καὶ Ἀρτεμιν καὶ τὸν Φελχα[νον]
 [- - - - -]καὶ Λύμφας καὶ θιὸν πάντ<α>[νς]
 10 [- - - - -] σύμμαχοι τέλεσθαι τοῖς Ῥα[υκί]-
 [οις - - - - -] τὸμ πάντα χρόνον χοῖ Ῥαυκίοι
 [τοῖς Ἐλευθερναίοις] ἐπίπανσι ἀπλόως καὶ ἀδόλ[ως]
 b [- - - - -]η[-c.2-]ἰν τῶι αὐτῶι χίρηνησῆιν κοῦ[- -]
 [- - - - -]ω τ[ὸς] Ῥαυκίος οὔτ' ἰμ πολέμωι οὔτ' [ἰν]
 15 [ῖρηναί οὔ]τ' αὐ[τὸς] ἐγὼ οὔτ' ἄλλωι ἐπιτραψί[ω οὔ]-
 [δενὶ κατὰ τὸ δυν]ατόν· καὶ εἰ μὴ ἐμμένοιεν Κνω[σ]ιοι
 [- - - - -]γ τᾶς χώρας καὶ τᾶν ἐπιγαμιῶ[ν .]
 [- - - - -] ὥμο]λόγησαν τοῖς Ῥαυκίοις πεδὰ τ[-c.3-4-]
 [- - - - -]αν τὸς Ῥα[υκίος]

9 ΠΑΝΤΕ fin. || Suppl. Themelis; 3 in. (χοῖ) Chaniotis (per ep.); 12 in., 15 fin./16 in., 18 in. Matthaiou; 13 med. (χίρηνησῆιν), 15 fin., 17 fin. legit Matth.

1 [- ο]ἱ Ἐλευ[θερναῖοι- -] Matth., [Συμμαχία Ῥαυκίων κα]ῖ Ἐλευ[θερναίων- -] Chaniotis exempli gratia (per ep.). || 3 med. [καὶ οἱ] Them.; fin. [ναί]· Them., Chan., cf. IC IV 171.12-13 (Gortys, s. III a.) ναὶ τὰ[ν Ἰστίαν καὶ Τῆ]ῖν Ἀγοραῖον; [ὁμνύ]ω τὰν Ἰστίαν· καὶ Kritzas (per ep.). || 4 in. [Ζῆνα Ἀγοραῖον]· Them., cf. IC Iix 1 A, 18 (Drerus, fin. s. III/init. s. II a.): τὸν Δῆνα τὸν Ἀγοραῖον· IC IIIiv 8.7 (Itanus, init. s. III a.): καὶ Δία Ἀγοραῖον, cf. IC IV 171.12-13. || 6 in. [τὰν Βριτόμαρτιν] Kritz. || 7 in. [καὶ Ἐλευθυῖ]αν Them., [καὶ τὸν Ἑρμ]ᾶν Kritz. || 8 in. [καὶ Λατῶν] Them., Kritz. || 9 in. [καὶ (τὸς) Κωρῆτας] Kritz., [καὶ τὸν Ἑρμᾶν] Chan. || 10 in. [Ἐλευθερναῖοι] Them., [οἱ Ἐλευθερναῖοι] Matth., [καὶ πάνσας] Kritz. || 11 in. Ῥα[υκί]οις καὶ φίλοι ἐς τὸμ πάντα χρόνον· Matth., cf. IC III iii 3 A. 60 (Hierapytna, in. s. II a.) κατὰ ταῦτά δὲ καὶ Ῥόδιοι ἐόντων Ἱεραπυτνίοις εὔνοι καὶ φίλοι καὶ σύμμαχοι εἰς τὸν πάντα χρόνον; Ῥα[υκί]οις ἀπλόως καὶ ἀδόλως Chan., Ῥα[υκί]οις οἱ Ἐλευθερναῖοι Kritz. || 13 [πολεμ]η[σε]ῖν Matth., vide not.; fin. pars

extrema hastae sinistrae litt. servatur, fortasse Y. || 14 κοῦ[κ | ἀδικησί]ω Matth., vide notas; κοῦ[κ ἐν|καταλειψί]ω Kritz., foedere inter Lyttum et Oluntem adhuc inedito nixus; vide infra adn. 4. || 17-18 [ἐν τῷ περὶ τῶν ὄρων] γ τῆς χώρας καὶ τῶν ἐπιγαμιῶ[ν ὁ|μολογίαι ἂν ὡμο]λόγησαν Matth., coll. IC IV (Gortys), 182, 17: στᾶσαι τὰν ὁμολογίαν ταύ[ταν].

Σχόλια

4 med. Ζῆνα Φιδάταν· προβλ. IC II v 35.11 (Ἄξος, 1ος αἰ. π.Χ.)· 4 fin. Θεγ[ά|ταν]· τὸ ἐπιθετο αὐτὸ τοῦ Διός, ἀπαντᾷ σὲ μία ἀκόμη συνθήκη Ἐλευθερναίων τῶν προῦμου 3ου αἰ. π.Χ., βλ. A. Chaniotis, *Die Verträge zwischen kretischen Poleis in der hellenistischen Zeit*, (Stuttgart 1996) ἀρ. 6.7.²

8 fin. Φελχα[νον]· τὸ ὄνομα φέρεται ὡς ἐπιθετον τοῦ Διός· δὲν τὸ ἐτονίσαμε, διότι εἶναι ἀβέβαιον ἐὰν εἶναι παροξύτονο ἢ προπαροξύτονο. Ἀναγράφεται ἐπὶ νομισμάτων τῆς Φαιστοῦ, βλ. Collitz-Bechtel, *SGDI*, s.num. 5114· ὑπάρχει καὶ ἱερὸν Φελκάνιον στὴν Γόρτυνα, IC IV 3, 2 (Γόρτυς) καὶ ἐορτὴ Βελχάνια στὴν Λύττο, IC I xviii 11, 3. Ἡ μνεία του ἐδῶ ἐκτὸς ἱεραρχικῆς τάξεως μακριὰ ἀπὸ τὸν Δία, ὅπως εἶχε τὴν καλοσύνη νὰ μᾶς ὑποδείξῃ ὁ Γ. Τζιφόπουλος, ὑποδηλώνει ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ἐπιθέτου τοῦ Διός, ἀλλὰ ἰδιαιτέρως θεότητος.

9 Λύμφας = Νύνφας· γιὰ τὸν τύπο προβλ. Εὐτυχία Σταυριανοπούλου, στὸν τόμο *Ἐλεύθερνα*. Τομέας Π. *Ἐπιγραφές ἀπὸ τὸ Πυργὶ καὶ τὸ Νησί*, Θ. Καλπαξῆς (ἐκδ.), (Πέθυμο 1991) 33 στ. 10 καὶ 35, πίν. 5. || καὶ θιὸνς πάντ<α>[νς]· γιὰ τὴν μορφὴ τῆς λ. θιὸνς προβλ. IC IV 195 a. 4 (Γόρτυς, 200-150 π.Χ.). Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν μορφὴ πάντας, ἡ ὁποία εἶναι καὶ ἡ συνήθης, ἀπαντᾷ καὶ ἡ πάντανς, βλ. IC IV 51.8 καὶ 187.2 (Γόρτυς). Τὴν φράση θιὸς πάντας συνήθως ἀκολουθοῦν τά: καὶ πάσας, προβλ. IC III iii 5.15 (Ἱεράπυτνα, 2ος αἰ. π.Χ.) θεὸς πάντας καὶ πάσας· φαίνεται ὅμως ὅτι ἐδῶ δὲν ἐπιτρέπει ὁ διαθέσιμος χώρος νὰ συμπληρώσωμε τὴν φράση.

12 ἐπίπανσι· προβλ. IC III iii 5.16-17 (Ἱεράπυτνα, 2ος αἰ. π.Χ.): ἡ μὲν ἐγὼ εὐνοησῶ τοῖς ἐπί|πανσι Ἱεραπυτνίοις τὸν ἅπαντα χρόνον ἀπλόως καὶ ἀδόλως.

13 χίρηνησεῖν· ἐκ τοῦ ρήματος εἰρηνέω· ἐδῶ δὲν ἔχει τὴν σημασίαν ζῶ εἰρηνικά, εἰρηνεύω· βλ. *LSJ*⁹ = εἰρηνεύω II, *keep peace, live peaceably*), ἀλλὰ συνάπτω εἰρήνην (εἰρηνεύω I), ὅπως προκύπτει καὶ ἀπὸ τὴν συνταξὴ του μὲ δοτική (τῷ αὐτῷ), κατὰ τὸ εἰρήνην ποιεῖν τίνι, προβλ. Ξεν. Κυρ. Παιδ. 3, 2.12: ...ἦκοι... εἰρήνην βουλόμενος ποιῆσαι Ἀρμενίοις καὶ Χαλδαίοις. Γιὰ τὴν κράση (καὶ + εἰρηνησεῖν) καὶ

2. Ὁ Chaniotis σημειώνει (σελ. 192) ὅτι ὁ Ζεὺς Θενάτας λατρευόταν ἀποκλειστικῶς στὴν Κνωσό.

τὴν δάσυνση πρβλ. IC IV 184 a.7 (Γόρτυς, 200-150 π.Χ.): κήμ πολέμωι χίρην[αι]· 186 B.6: καὶ πολέμω χ[ι]ρήνας. || [- - -]η[-c.2-]ιν τῷ αὐτῷ χίρηνησείν· ἡ ρήτρα (στίχ. 11-12) περὶ συμμαχίας μεταξὺ τῶν δύο συμβαλλομένων μερῶν ἀπλῶς καὶ ἀδόλως εἶναι συνήθης στὶς Κρητικὲς συνθήκες (πρβλ. IC I xvi 5.3· III iii 3 B.16, 22· IV 174 A.8· 186 B.4) καὶ ἀκολουθεῖται, ὅπως καὶ στὰ κείμενα συνθηκῶν ἄλλων πόλεων τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ τὴν δέσμευση τῶν συμβαλλομένων νὰ ἔχουν τὸν αὐτὸν ἔχθρο καὶ φίλο,³ πρβλ. IC III iii 3 B.16 (Ἱεράπυτνα, ἀρχὲς 2ου αἰ. π.Χ.): ἡ μὲν ἐγὼ συμμαχησῶ τοῖς Ἱεραπυτνίοις τὸν πάντα χρόνον ἀπ[λῶ]ς καὶ ἀδόλως καὶ τὸν αὐτὸν φίλον καὶ ἐχθρὸν ἐξῶ καὶ πολεμησῶ ἀπὸ χώρας... πρβλ. IC III iii 3 B.22 καὶ 5.17. Στὴν προκειμένη ἐπιγραφή ὅμως τὸ ἀπαρέμφατο χίρηνησείν ὑποδεικνύει ὅτι ἡ ρήτρα δηλώνεται διαφοροτικῶς· οἱ συμβαλλόμενοι δεσμεύονται ἀφ' ἑνὸς νὰ πολεμοῦν ἐναντίον τοῦ ἴδιου ἔχθρου καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ κάμουν εἰρήνη πρὸς τὸν αὐτὸν ἀντίπαλον, πρβλ. Θουκ. 5, 48.2: ...ἀλλὰ καὶ γενομένης πρὸ τοῦτου Ἡλείοις καὶ Ἀργείοις καὶ Μαντινεῦσι ξυμμαχίας, τοῖς αὐτοῖς πολεμεῖν καὶ εἰρήνην ἄγειν, οὐ ξυνώμοσαν... ἐπίσης 5, 47.3: ἦν δὲ δηρώσαντες οἴχωνται, πολεμίαν εἶναι ταύτην τὴν πόλιν Ἀργείοις καὶ Μαντινεῦσι καὶ Ἡλείοις καὶ Ἀθηναίοις καὶ κακῶς πάσχειν ὑπὸ ἀπασῶν τῶν πόλεων τούτων· καταλύειν δὲ μὴ ἐξεῖναι τὸν πόλεμον πρὸς ταύτην τὴν πόλιν μηδεμῖα τῶν πόλεων, ἣν μὴ ἀπάσαις δοκῇ. IG II² 116.31-33: [τ]ὸ[ν] δὲ πόλεμον τὸν πρὸς Ἀλέξαδρον μὴ [ἐξεῖν]α[ι] κ[ι]α[ταλ]ύσασθαι [μή-τε] Θετταλοῖς [ᾗ]νευ Ἀθηναί[ων μήτε] Α[θη]ναίοις ᾗ[νευ τῷ] ἄρχοντος καὶ τοῦ κοινοῦ [τοῦ Θετ[ταλῶν]· προτείνομε λοιπὸν τὴν ἀκόλουθη συμπλήρωση: [πολε-μ]η[σε]ῖν τῷ αὐτῷ χίρηνησείν.

14 [- - -]ω τ[ὸς] Ῥαυκίος οὗτ' ἰμ πολέμωι οὗτ' [ἰν | ἰρ]ήναι· οἱ δύο ἐμπρόθετοι χρονικοὶ προσδιορισμοὶ συνήθως προσδιορίζουν τὸ ρ. προλείπω, πρβλ. Chaniotis, *Vertr. kret. Poleis*, ἀρ. 59.87-88 (Λατώ, 111/10): [κ]αὶ τίς κα [τ]οῖ[ς] | [Λ]ατίοις ἢ ἐφ[έρπ]ηι ἢ ἐπὶ πόλιν ἢ ἐ[πὶ χ]ώ[ρα]ν ἦη, οὐ προλιπίω οὗτ' ἐμ πολέμωι οὗτ' ἐν εἰράν[αι]... IC I xviii 9.9-10 (Λύττος, 111-110 π.Χ.): [καὶ οὐ πόκα προλειπί]ω τὸς Βολεοντίος οὗτ' ἐν πολέμ[ωι] οὗτ' ἐν εἰρήναι, ἀλλὰ βο-αθησίω παντὶ σθένει.⁴ IC III iv 8.36 (Ἰτανός, ἀρχὲς τοῦ 3ου αἰ. π.Χ.): καὶ ο<ὕ> πρ[ο]λειπέ[ω] τάν πολιτε[ί]αν οὕτε ἐ[ν πολέ]μωι οὕτε ἐν εἰρήναι κατὰ τὸ

3. Γιὰ τὴν δέσμευση αὐτὴ βλ. Chaniotis, *Vertr. kret. Poleis*, 91-92 καὶ τὴν ὑποσ. 546.

4. Σὲ ἀδημοσίευτο τεμάχιο νέου ἀντιγράφου τῆς συνθήκης παρέχεται τὸ ἐξῆς κείμενο: καὶ οὐκ ἐγκατα[λει]πίω τὸς Βολεοντίος | [ο]ὗτ' ἐν πολέμωι οὗτ' | ἐν [ἰ]ρήναι...· βεβαίως καὶ τὸ ἀντίγραφο τῶν Ἀθηνῶν πρέπει τώρα νὰ συμπληρωθῇ ἀναλόγως. Εὐχαριστοῦμε τὸν Χ. Κριτζᾶ, διότι μᾶς ἔκανε γνωστὸ τὸ κείμενο καὶ μᾶς ἐπέτρεψε νὰ τὸ μεταφέρωμε ἐδῶ. Ἐκτενὴ περὶληψη τοῦ κειμένου δίδει ὁ ἴδιος, *Νέο τεμάχιο τῆς συνθή-*

δ[υν]ατόν. Ἀλλὰ στήν δημοσιευόμενη ἐπιγραφή ἡ φράση ποὺ ἀκολουθεῖ (στίχ. 15) οὐτ' ἄλλωι ἐπιτραψί[ω]. ἐπιβάλλει ἕως νᾶ ἀναζητήσωμε ἄλλο ρῆμα. πρβλ. W. Blümel, *Die Inschriften von Iasos*, (Bonn 1985) 3.15-16 (Ἰασος, τέλη 4ου/ἀρχές 3ου αἰ. π.Χ.): καὶ ἐάν τις ἀδικεῖ Ἰασεῖς, οὐκ ἐπιτρέψω, ἀλλὰ βοιωθήσω καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν εἰς δύναμιν εἶναι τὴν ἐμήν· πλησιέστερα πρὸς τὸν νοῦν τοῦ κειμένου φαίνονται τὰ ἐξῆς: *SGDI* 2072.18-19 (Δελφοί, ἀρχές 2ου αἰ. π.Χ.): ὁμοσάτω δὲ Μέναρχος...μήτε αὐτὸς ἀδικησεῖν Ζένωνα μηδὲ Πειθόλαον μηδὲ ἄλλωι ἐπιτρεψεῖν μηδενί· καὶ G. Petzl, *Die Inschriften von Smyrna*, (Bonn 1987), 14.76-77 (Σμύρνη, λίγο μετὰ τὸ 243 π.Χ.): καὶ οὔτε αὐτὸς ἀδικήσω αὐτ[ῶν] οὐθένα οὔτε ἄλλωι ἐπιτρέψω οὐθενί κατὰ δ[ύν]αμιν τὴν ἐμήν· βλ. ἐπίσης κυρίως τὴν συνθήκη Γορτυνίων, Ἱεραπυτνίων καὶ Πριανσέων ποὺ δημοσίευσε προσφάτως ὁ X. Κριτζᾶς, στὸν τόμο *Epigraphica. Atti delle giornate di Studio di Roma e di Atene in memoria di Margherita Guarducci* (1902-1999), *Opuscula Epigraphica* 10 (2003) 107-108, στίχ. 13-15 [*SEG* LIII 942]: Τὸν[ς] δὲ Γορτυνίος καὶ τὸνς | [Ἱε]ραπυτνίος μήτ' αὐτόνς ἀδικησῇ τὸνς Πριανσι[[έ]ανς, μήτ' ἄλλοις ἐπιτραψῆν].

15/16 οὐτ' ἄλλωι ἐπιτραψί[ω οὐ]δενί κατὰ τὸ δυν[ατόν]· cf. *IC* III iv 8.18-19 (Ἰτανος, ἀρχές 3ου αἰ. π.Χ.): οὐδὲ ἄλ[λωι] συνεσφόμαι οὐδενί· βλ. ὅμως καὶ *IC* III iii 5.21 (Ἱεράπυτνα, 2ος αἰ. π.Χ.): οὐδὲ ἄλλωι ἐπιτραψῶ ἐκὼν καὶ γινώσκων παρευρέσει οὐδεμιᾷ.

17 [ἐν ταῖ περὶ τῶν ὄρων] γ τᾶς χώρας· πρβλ. *IC* I xvi 5.51 (Λατώ, 150-100 π.Χ.): ὄροι τᾶς Λατίων χώρας· *IC* III iv 9.59 (Ἰτανος, 112-111 π.Χ.): ὥροι δὲ ὄντων αὐτοῖς τᾶς χώρας τοί[δε] || τᾶν ἐπιγαμιῶ[ν]· πρβλ. *IC* III iii 4.13-16 (Ἱεράπυτνα, ἀρχές 2ου αἰ. π.Χ.): Ἱεραπυτν[ίοις] καὶ Πριανσίοις ἤμεν παρ' ἀλλάλοις ἰσοπολιτεῖαν καὶ ἐπιγαμίας καὶ ἔνκτησιν καὶ μετοχάν καὶ θείων καὶ ἀνθρωπίνων | πάντων, ὅσοι κα ἔωντι ἔμφυλοι παρ' ἐκατέροις...

18 [ὥμο]λόγησαν· πρβλ. *IC* IV 179, b, 11 (Γόρτυς, 183; π.Χ.): [ὅσα] βασιλεὺς Εὐμένης ὥμολόγησεν· ἐπίσης *IG* XII 3, 1259.5-7: ὁμολογη|σάντων Μαλίων καὶ Κιμωλίων ἐμμενέν... (μετὰ τὸ 338 π.Χ.).

Ἡ δημοσιευόμενη συνθήκη μεταξὺ Ἐλευθέρας καὶ Ραύκου, ἐπίσης πόλεως τῆς κεντρικῆς Κρήτης,⁵ εἶναι ἄγνωστη ἀπὸ ἄλλες πηγές. Τὸ σωζόμενο κείμενο διακρίνεται σὲ τρία τμήματα· στὸ πρῶτο (στίχ. 1-3) ἀναγράφεται ἡ

κης *Λυτίων καὶ Ὀλονντίων τοῦ 111/10 π.Χ. ἀπὸ τὴν Χερσόνησο*, Πετρ. Θ' Διεθνoῦς Κρητολογικοῦ συνεδρίου, (Ἡράκλειο 2006) 267-272.

5. Γιὰ τὴν Ραύκο βλ. τὸ λῆμμα τῆς P. Perlman στὸν τόμο, *An Inventory of Archaic and Classical Poleis*, M. H. Hansen, Th. H. Nielsen (eds.), (Oxford 2004) 1185, ἀρ. 986.

κεφαλὴς τῆς συνθήκης· στὸ δεύτερο (στίχ. 4-9) οἱ θέοι, τὶς ὁποῖες ἐπικαλοῦνται κατὰ τὸν ὄρο καὶ τὰ δύο συμβαλλόμενα μέρη. Οἱ μνημονεύμενες θεότητες κατὰ τὴν ἱεραρχικὴ τάξη εἶναι οἱ ἀπὸ κοινοῦ ἀποδεκτὲς στοὺς δύο συμβαλλομένους. Ἀκολουθοῦν (στίχ. 10 κ.ἐ.) οἱ ὄροι τῆς συνθήκης.

Μεταξὺ τῶν ὄρων ἄξιοι παρατηρήσεως εἶναι ἡ δέσμευση τῶν δύο μερῶν (στίχ. 13) νὰ πολεμοῦν καὶ νὰ συνάπτουν εἰρήνην πρὸς τὴν ἴδια ἀντίπαλο πόλιν καὶ ἡ πιθανὴ ρήτρα (στίχ. 14) νὰ μὴν ἀδικοῦν οἱ Ἐλευθερναῖοι τοὺς Ραυκίους οὔτε νὰ ἐπιτρέπουν σὲ ἄλλη πόλιν νὰ τοὺς βλάβῃ. Ἡ ὑποθετικὴ πρόταση (στίχ. 16-18) εἰ μὴ ἐμμένοιεν Κνωσῖοι [- -] γὰρ τῆς χώρας καὶ τῶν ἐπιγαμιῶν [ν.] ὑποδεικνύει ὅτι οἱ Ραυκίοι εἶχαν συνάψει ἤδη συνθήκη μὲ τοὺς Κνωσίους καὶ ἐφοβοῦντο τὴν παραβίασιν τῶν ὄρων τῆς ἐκ μέρους τῶν Κνωσίων. Ἡ συνθήκη μεταξὺ Κνωσίων καὶ Ραυκίων μεταξὺ ἄλλων περιελάμβανε πιθανῶς τὴν δέσμευση τῶν πρώτων νὰ σεβασθοῦν τὸν διακονισμὸ περὶ ἀμφισβητουμένων ὁρίων τῆς γῆς καὶ νὰ συνάπτουν ἐπιγαμίας μὲ τοὺς Ραυκίους.

Ἀπὸ τὸ σχῆμα τῶν γραμμῶν, καὶ μόνον, ἡ ἐπιγραφὴ μπορεῖ νὰ χρονολογηθῇ στὸ τελευταῖο τέταρτο τοῦ 3ου αἰ. π.Χ. Ὁ Ἰ. Χαλιώτης⁶ θεωρεῖ ὅτι μᾶλλον συνήφθη κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου τῶν Λυττίων ἐναντίον τῶν Κνωσίων (περὶ τὸ 220 π.Χ.). Ἐπισκόπησις τοῦ ἱστορικοῦ πλαισίου, στὸ ὁποῖο μπορεῖ νὰ τοποθετηθῇ ἡ ἐπιγραφὴ, παρέχει τὸ σημεῖωμα τοῦ Γιάννη Τζιφόπουλου ποὺ ἀκολουθεῖ.

Περίληψη

Δημοσιεύεται συνθήκη μεταξὺ Ἐλευθέρνας καὶ Ραυκού, πόλεως τῆς κεντρικῆς Κρήτης. Ἀπὸ τὸ σχῆμα τῶν γραμμῶν μπορεῖ νὰ χρονολογηθῇ στὸ τελευταῖο τέταρτο τοῦ 3ου αἰ. π.Χ. καὶ τὸ προσφορώτερο ἱστορικὸ πλαίσιο εἶναι ὁ πόλεμος τῶν Λυττίων ἐναντίον τῶν Κνωσίων (περὶ τὸ 220 π.Χ.) ἢ τὰ ἀμέσως ἐπόμενα χρόνια. Οἱ ὄροι τῆς συνθήκης περιλαμβάνουν καὶ τὴν δέσμευση τῶν δύο μερῶν (στίχ. 13) νὰ πολεμοῦν καὶ νὰ συνάπτουν εἰρήνην πρὸς τὴν ἴδια ἀντίπαλο πόλιν καὶ πιθανῶς (στίχ. 14) τὴν μονομερῆ δέσμευση τῶν Ἐλευθερναίων νὰ μὴν ἀδικοῦν τοὺς Ραυκίους οὔτε νὰ ἐπιτρέπουν σὲ ἄλλη πόλιν νὰ τοὺς βλάβῃ. Οἱ στίχ. 16-18 ὑποδεικνύουν ὅτι οἱ Ραυκίοι εἶχαν συνάψει ἤδη συνθήκη μὲ τοὺς Κνωσίους καὶ ἐφοβοῦντο τὴν παραβίασιν τῶν ὄρων τῆς ἐκ μέρους τῶν Κνωσίων.

6. Βλ. τὸ σημεῖωμα τοῦ Π. Θέμελη στὸν τόμο *Ἐλεύθερνα*, σελ. 156.